

Examensarbete för bildkonstnär, YH-examen

Utbildningen för bildkonst

Yrkeshögskolan Novia, Jakobstad 2016

Handledare: Albert Braun, Göran Torrkulla

Bedömare: Ulrika Ferm, Jimmy Pulli

Språk: Svenska Nyckelord: estetik, teckning, kropp, sinnen, medvetande, bild

Degree Thesis for Fine Art, Bachelor of Fine Art

Degree Programme in Fine Art

Novia University of Applied Sciences and Arts, Jakobstad 2016, Finland

Supervisors: Albert Braun, Göran Torrkulla

Examinators: Ulrika Ferm, Jimmy Pulli

Language: Swedish Key words: aesthetics, drawing, body, mind, senses, image

Yrkeshögskolan Novia

Utbildningen för bildkonst

Köpmansgatan 10

68600 Jakobstad, Finland

www.bildkonst.fi

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Frigör mitt seende i handlingen att teckna,
när kropp och teckning kommer samman

John Sjöberg

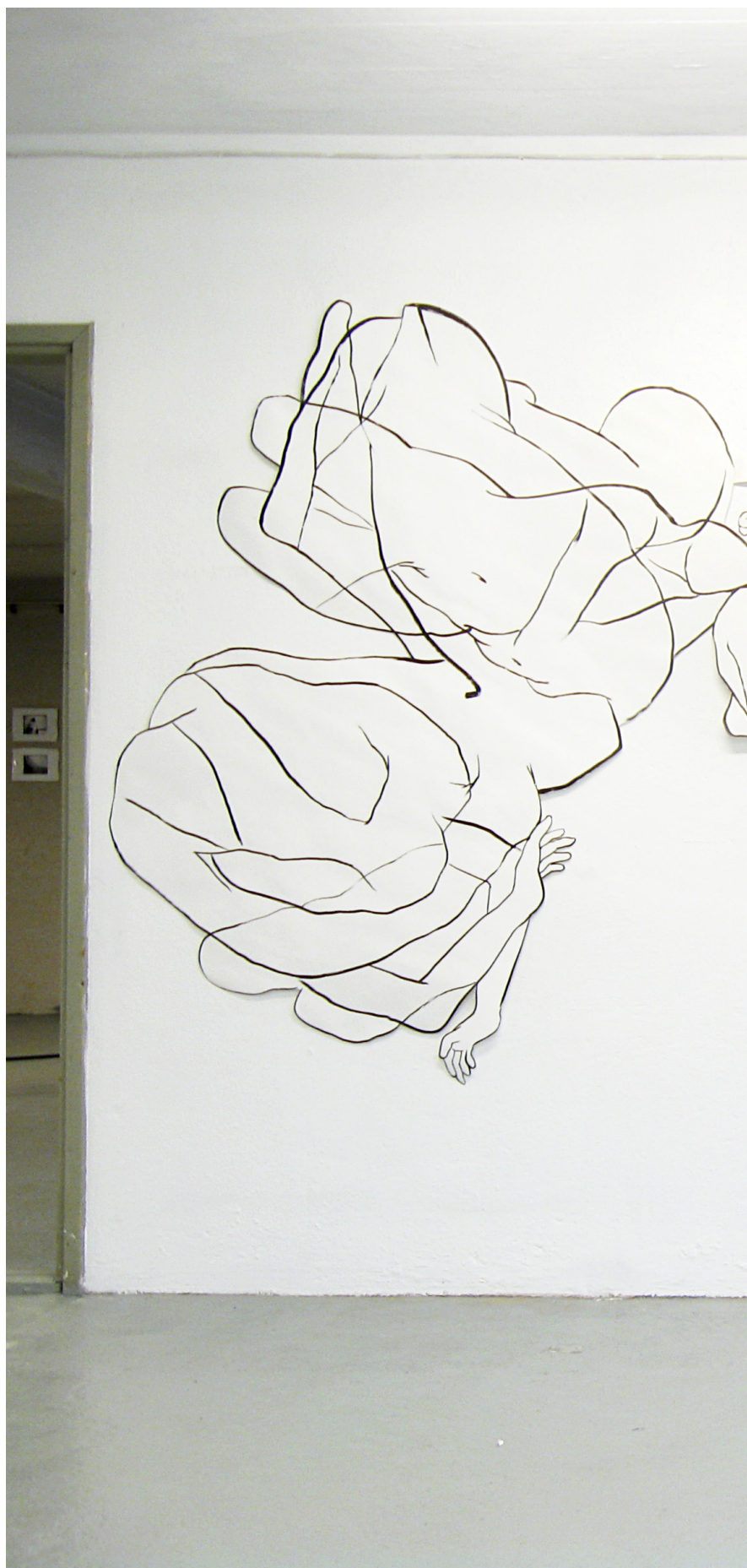

Arbetet behandlar estetikens roll i teckning och avbildningen av kroppen. Estetik är i praktiken upplevda helhetsförnimmelser av ett verk genom oss själva. Genom att granska syn- och känselsinnet utgående från att teckna har jag närmat mig en förklaring av vad estetik är. I mina teckningar använder jag kroppen som motiv för att visa dess samband mellan estetik och sinnesförnimmelser i en konkret form.

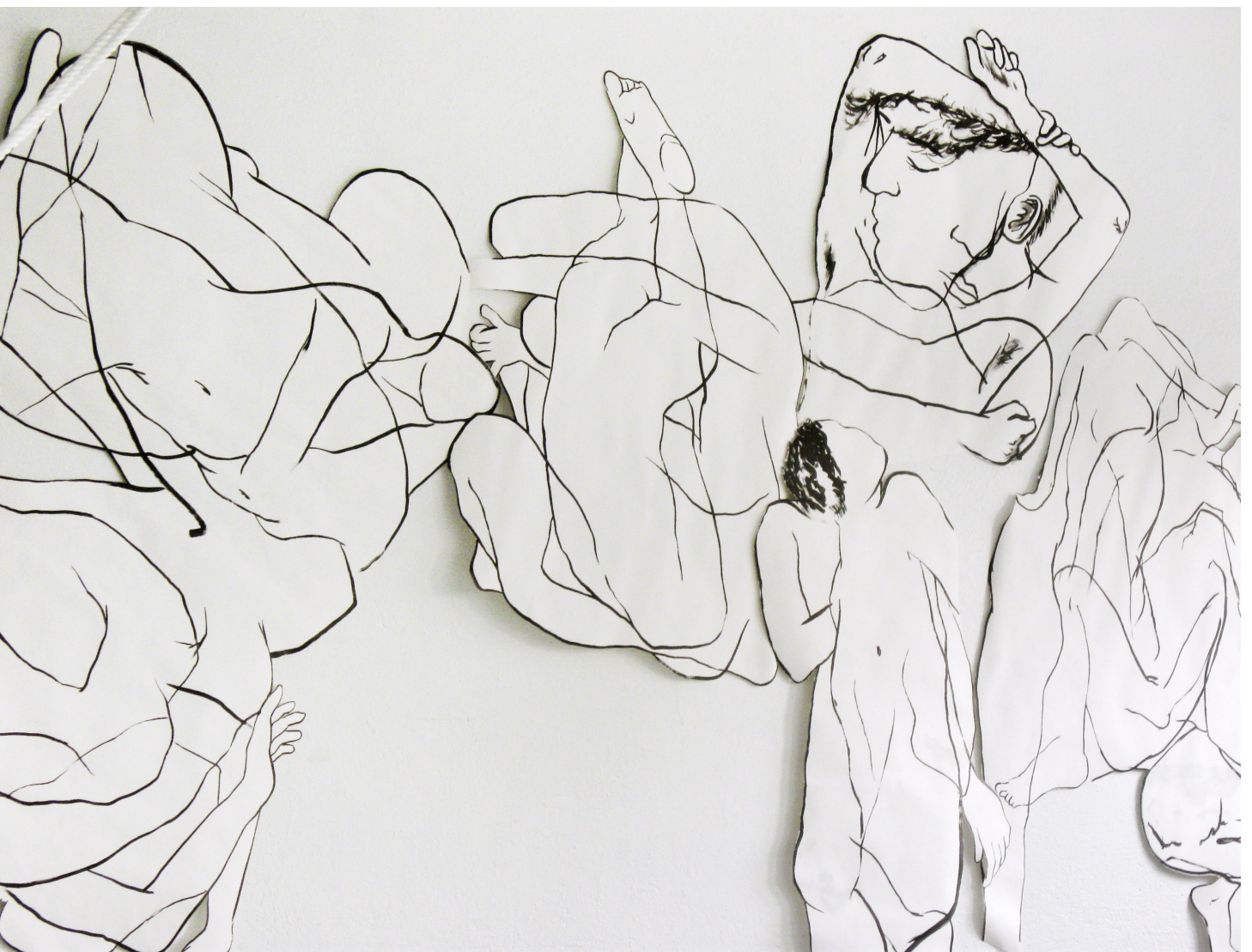
—

The work examines the role of aesthetics in drawing and depiction of the body. Aesthetics are in practice the whole experienced sense-perceptions of a work of art through ourselves. By surveying the senses of sight and touch (including sensations felt somatically) with drawing as a starting-point I have developed an elucidation of what aesthetics are. In my drawings I use the body as a motif to show its relationship between aesthetics and sense-perceptions in a concrete form.

En och samma
Bläck på papper
2016

Frigör mitt seende i handlingen att teckna, när kropp och teckning kommer samman

*Konstens verkan är en upplevelse av livet som helhet
och medvetande av de skilda sinnen*

Det är människokroppen som jag främst använder som motiv, för att jag är intresserad av min egen kropp och dess förmåga att känna. Ju mera jag försökt förstå vad estetik är, desto mera har min fokus gått från hur kroppen ser ut till hur jag känner den kropp jag ser.

Kropp-själ dikotomin håller jag inte med om. Så det är viktigt att säga när jag talar om kroppen så omfattar jag i den också sinnen, medvetandet och känslor. För det är i sambanden mellan kropp, sinnen och medvetande, som förutsättningarna för estetik ligger och manifesteras genom kroppens förmåga att ta in, uttrycka och vara känslor. Det är just kroppens förmåga att känna som ger oss möjlighet att uppleva oss som gränslösa.

Jag uttrycker kroppen genom teckningen, som sammanför mitt synsinne och kroppskänsla i en yttre form. Teckningen får därför en central roll för att föra samman sinnen och försluta ett estetiskt "kretslopp". Inte heller är teckningen begränsad till ett medium, jag har använt blyerts, tusch och t.o.m. grafik, men ser det ändå som "teckning". Jag "ser" det som teckning för att jag till stor del har byggt upp mitt visuella skapande genom att teckna. Och oavsett medium jobbar jag med punkter, linjer, former och toner som synen och handen skapar tillsammans, och som på så sätt fungerar som estetikens grunder, vilka för mig blivit starkt influerade av att teckna.

Utgångspunkten i mitt sökande att förstå konsten har alltid varit att förstå hur konstnären lever sitt liv, och hur konsten är en del av allas liv, inte bara konstnärens. Alltså en förståelse för konsten som är sammanförande och livsombärande istället för särskiljande. För mig känns konsten som ett sätt att se på livet och att leva. Och därför är det estetiska, eller balansen mellan vad vi gör, våra sinnen och medvetande, grunden för mitt konstnärliga tänkande och skapande. Ordet för estetik har trots allt sina rötter i ett grekiskt ord, αἰσθάνομαι (aisthánomai) som betyder att förnimma, lägga märke till, förstå och lära sig.

Hur vi upplever världen är beroende av vår individuella fysiska kropp, och de förhållanden (både i naturen, fysikens lagar och sociala strukturer) som råder i världen. Både världen och dess förhållanden är i ständig förändring vilket leder till att vi söker att hålla balans till vår omgivning för att leva. Med vårt medvetande kan strävan för att nå balans få mening, och i den mån att mening

uppfylls har vi en upplevelse som fyller oss med välmående, för den återställer balansen, om dock bara tillfälligt. Förändringar, inte bara de runt oss men också de som uppstår av sig själva i våra inre mentala uppfattningar ställer oss i obalans vilket ger upphov till nya balansgångar. Och en balanserad upplevelse är estetisk i bemärkelsen att den slutför det estetiska kretsloppet och ställer våra sinnen i *direkt relation* sinsemellan, inte enbart genom medvetandet utan *till* medvetandet i flera riktningar. Och konsten är det närmaste sättet vi kommer till att påverka och uppleva världen, till att skapa mening på sätt som inte bara berör en själv men också andra. Jag upplever att konsten och det estetiska är en förståelse för den helhetsupplevelse, balans, som finns mellan individ och omgivning, i annat fall kallat livet. Denna konstsyn började ta form för ett par år sedan efter att jag läst filosofen John Deweys bok *Art As Experience*. I den säger Dewey att förutsättningarna för det estetiska är någonting som vi kan finna i alla aspekter av livet:

"Life goes on in an environment; not merely in it but because of it, through interaction with it. No creature lives merely under its skin; its subcutaneous organs are means of connection with what lies beyond its bodily frame, and to which, in order to live, it must adjust itself[...] These biological commonplaces are something more than that; they reach to the roots of the esthetic in experience. [...] Nevertheless, if life continues and if in continuing it expands, there is an overcoming of factors of opposition and conflict; there is a transformation of them into differentiated aspects of a higher powered and more significant life." (s. 12-13)

Som konstnär ser jag min uppgift att alltid vara medveten om den här kroppsliga helheten, och det är en uppgift som aldrig slutar, eller som författaren Jorge Luis Borges sade i en intervju (översatt till engelska från spanska):

"The task of art is to transform what is continuously happening to us, to transform all these things into symbols, into music, into something which can last in man's memory. That is our duty. If we don't fulfill it, we feel unhappy.[...] The work of a poet never ends. It has nothing to do with working hours. You are continuously receiving things from the external world. These must be transformed, and eventually will be transformed. This revelation can appear anytime. A poet never rests. He's always working, even when he dreams."

En och samma

Med publik på vernissagen till avgångsutställningen 'Vår plats?' (29.4.2016)

*Den frihet vi har
finns när vi syns
i vårt inre rum
som är gränslöst*

*Konsten är att låta
det inre omfamna
det yttre*

Vi har en kropp som vi känner som vår egen, till skillnad från något som inte är del av vår organism. Vad är då begränsningarna för våra känslor, och därmed också vårt medvetande, om vi förutsätter att vi känner det vi är medvetna om? För vi har sinnen och ett medvetande som når ut och omfattar det vi inte känner som en del av vår kropp. Vad vi uppfattar omkring oss känner vi därför med vårt inre, för vi kan uppleva känslor om mentala uppfattningar utöver kroppsliga förnimmelser. Och det som påverkar vårt inre tar vi till uttryck när vi balanserar oss med omgivningen. Att se blir för mig något jag kan känna genom handlingen att teckna. Jag är inte bara intresserad av kroppen i sig, men att vad vi kan känna inte är begränsat inom vår ytterhud. Vilket ger mig tanken att de linjer, punkter, former och toner jag skapar är balansen av de känslor jag känner i min kropp och mina händer när jag ser. Och min förhoppning är att andra kan känna mitt bildskapande och få en inre känsla utan att behöva se det jag ser. Såväl betraktaren som konstnären upplever en estetisk sinnesbalans genom ett konstverk. Konstnären får det genom utförandet, och betraktaren genom upplevelsen, av verket. När jag talar om känslan i kroppen så är det ingen känsla i ord som går att härleda någonstans. Det är bara en känsla som omsätts i handling. Vad den känslan innebär kanske inte uttrycks bättre än av skulptören Auguste Rodin som kommenterade sitt verk, Tänkaren, såhär:

“What makes my Thinker think is that he thinks not only with his brain, with his knitted brow, his distend nostrils and compressed lips, but with every muscle of his arms, back and legs, with his clenched fist and gripping toes.” (Korn, s. 53)

På ytan av teckningen syns alla spår efter vad man har gjort, så teckningen visar inte bara ett motiv, men också hur motivet är framställt. Eftersom teckningen är spår av vad en gjort (som är en handling spridd över viss tid) har den också möjlighet att visa motivet i flera tillstånd "samtidigt". På så sätt har jag börjat närma mig motivet visuellt, ur en mera formmässig aspekt. För jag använder kroppen som visuell form, men försöker frammana andra tankar än bara den av en avbildad kropp. Betydelsen av kroppen i mina teckningar är de känslor jag har från uppfattning av den som mental form. Jag förenas på så sätt med det jag ser, frigör mitt seende i handlingen att teckna, när kropp och teckning kommer samman. En del av dessa tankar har jag utvecklat efter att en längre tid läst om filosofin bakom asiatisk konst, speciellt de i Kina och Japan, influerade av en sensibilitet för det naturliga, zìrán (自然, "så av sig själv").

En kalligrafi-mästare vid namn Huan-Yuan sade:

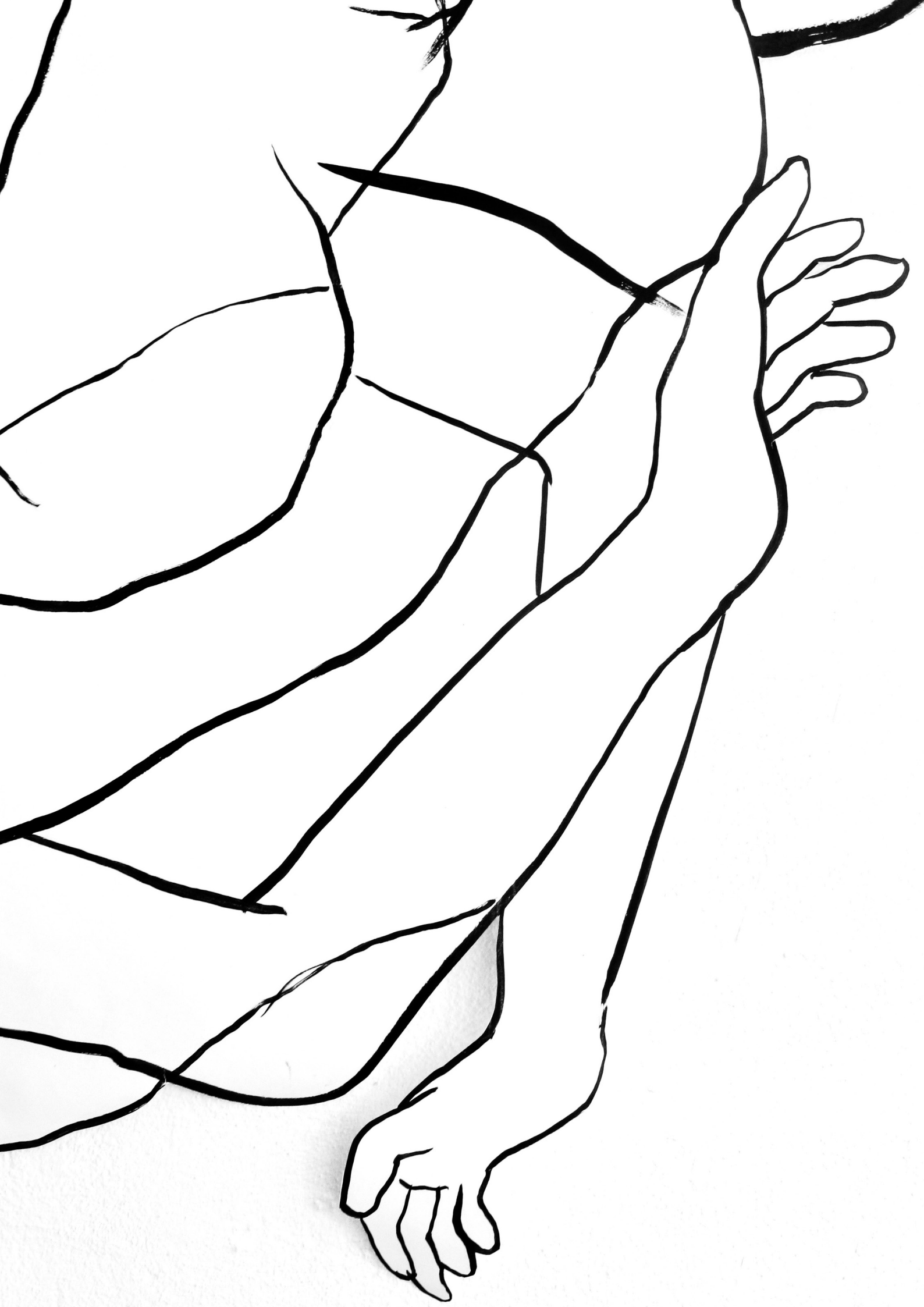
"What is the essence of calligraphy? [...] Chinese calligraphy is related to abstract art. However it is in a different form than in western art. Chinese abstraction arises out of attentiveness to nature. Nature is what gives calligraphy its meaning. The beautiful things and spirits we observe in nature are embodied in the lines, the points, and the shapes of the calligraphy, and its design."

I en nutida kommentar i *Tang Poetry for Students of Chinese* (Clavis Sinica) till Lǐ Yěs dikt "Parting by Moonlight", urspr. 明月夜留別 (míngyuè yè liúbié), nämns konceptet qíngjǐng jiāoróng, 情景交融, som har översatts till "fusion of emotion with scene", och förklaras:

"In this type of poetry, the usual boundaries between the human and natural worlds are broken down, and scenes from nature are melded, or found to resonate with, human emotions. In a sense, human emotion finds its expression through natural imagery".

På ett jämförbart sätt försöker jag se om en inre mental känsla av en bild kan förenas genom kroppens former. I boken *The Art of East Asia* (Fahr-Becker, s. 113) sammanfattar Sabine Hesemann så här:

"Wang Wei [415-443 e.v.t.] quotes one of his contemporaries who saw painting as an artistic exercise in attempting to achieve harmony with xiang (the visible relation of both abstract and material phenomena), as defined in an appendix to the Yijing (Book of Changes). Painting he suggests, operates on two levels: through a combination of symbols it reflects both the visible, outer form or xing, and also the inner essence, the soul or ling."

*Sinnena drömmar fritt
med tankar
utan att styras*

Vad är det som ger oss förutsättningarna att estetiskt fånga karaktären av något i ett medium? Tanken slog mig när jag satt på tåget och tittade ut genom fönstret. "Bilderna", eller sinnesintrycken, av landskapet utanför fönstret skiftade snabbt förbi hela tiden, snabbare än vad vi är vana vid vanlig gånghastighet. Jag rycktes då ur en lång tankegång, vars färd följt vyn på utsidan. Tankegången uppkom därför att mitt medvetande, som allas, alltid är mottagligt för intryck som sedan verkar på vår tankeström. Skiftande intryck ger i medvetandet, nästan naturligt, uppkomst till andra tankar jag inte haft tidigare när mentala intryck följer och kombineras med varandra. Intrycken ger ett förändrat medvetandetillstånd, en annan nivå av uppfattning än vanligt. Och det är förändringen av medvetandet som är konstens estetiska potential. Media är utbyggnader av våra kroppar, som Marshall McLuhan säger i *Media* att de förlänger omfattningen av vår känselapparat. Men media breddar också vårt medvetande, vad vi kan uppfatta och tänka. Specifika sinnesupplevelser förkroppsligade i ett medium ger oss möjligheten att nå ett ändrat sinnestillstånd.

Det är bilders förmåga i vårt medvetande att efterfölja varandra som möjliggör flera olika tolkningar. Tolkningar, eller *uppfattningar*, är det som kopplar samman olika sinnesintryck, för att anblicken av en blomma, doften, medan en håller den i handen involverar olika sinnen i ett medvetande, men vi urskiljer dem om vi bara fokuserar på ett intryck av ett slag. Då kan alltså sinnesintryck påverka andra sinnen sinsemellan genom medvetandet. En bild kan väcka flera upplevelser och det är upp till konstnären att bryta de avskiljningar vi gör av "bildens" sinnesintryck och lära oss uppfatta de många betydelser som finns i en företeelse vi upplever.

Med kroppen uttrycker vi oss, samtidigt som vi tar till oss intryck. Växelverkan mellan dessa två aktiviteter gör också att vi kan ha intelligens på en kroppslig nivå. I en av mina egna anteckningar skrev jag att

"kunskapen blir en kroppslig kunskap när den blivit en del av oss. Det är då vi faktiskt kan uppleva den med alla våra sinnen."

För genom inövning och utövande lär vi oss att uppfatta och känna efter med kroppen mera än med tankar.

Jag tror att det är möjligt att vi kan känna en mental bild, uppfattad av synsinnet, även med andra sinnen. Och det sinne som starkast ligger i växelverkan med synen är det kinestetiska sinnet som vi använder med kroppen för att uttrycka oss. Pondera att när vi ser något föreställer vi oss hur det känns, och när vi blundar och känner på något med t.ex. våra händer föreställer vi oss hur det ser ut.

*Kroppen är skapandets och
förståelsens medium*

*Jag ser därför tecknar jag
Drar en linje
visar mera som kroppen känns
än det som syns*

Sättet att framställa kroppen i teckningarna jag gjort för lärdomsprovet visar den som många fria konturer sammansatta till en gemensam form. Genom att använda slumpartade former och linjer av olika kroppsformer tillsammans uppstår den kinestetiska bildkänslan. Då blir min kroppssyn "ställd" och istället för att se bara en kropp börjar jag känna vad jag ser. Jag är inte ute efter att visa en rörelse med hjälp av motivet, utan vill istället visa en kropp i olika tillstånd och rörelser som uppstår i formen av konturerna. På förhand har jag inte planerat kompositionen eller valt precis vilka ställningar eller delar av kroppen som ska vara med. De valen görs efterhand medan teckningen växer fram. I enskilda teckningar använder jag enbart mig själv som modell, kompositionen av konturerna är en sammansättning av en och samma kropp, inte flera. Och istället för att låta teckningarna vara begränsade inom papprets fyra sidor har jag klippt ut teckningarna för att ge dem en egen form.

Vad har estetik att göra med det sätt jag tecknar kroppen? Jag trodde det skulle vara enkelt att avbilda kroppen genom teckning och berätta något om valet av motiv. Men allteftersom jag tänkte och jobbade fann jag att det öppnade sig något mera. Det är som att kombinationen av kroppen som motiv med teckning som metod gav mig en chans att beskåda det estetiska, som inte skulle ha uppstått om jag bara behandlat endera ämnena skiljt för sig. Av den orsaken kunde jag inte låta bli att introspektivt undersöka estetik som förmedlaren mellan tankar, motiv, ämnen, teman och handlingen och hantverket att arbeta i ett medium. Centralt för mitt arbete och estetiska uppfattning är tanken om förkroppsligande. Att genom syn- och känselsinnet förkroppsligar vi vad vi ser i oss. Estetik är inte bara hur något ser ut, men hur vi reagerar och upplever att något ser ut. Med hjälp av estetikens delar vi upplevelser genom konstnärligt utövande. Och i den mån handlar bildskapande inte bara om att personligen uttrycka sin plats som individ, men också att kollektivt ta plats i fleras medvetande. Estetiken synliggör sålunda, i handling och uppfattning, vårt förhållande till vad som finns runt oss. Våra kroppar är dessa olika delar som uppstår tillsammans, och det är upp till oss att uppleva hur de sitter ihop och förenar oss.

Källförteckning

- Aesthetic*. Wiktionary. [Online] <https://en.wiktionary.org/wiki/aesthetic> [hämtad 6.3.2016]
- αἰσθάνομαι. Wiktionary. [Online] https://en.wiktionary.org/wiki/αἰσθάνομαι#Ancient_Greek [hämtad 5.3.2016]
- Clavis Sinica, 2015. *Tang Poetry for Students of Chinese*. [Iphone app, version 1.3]. <https://itunes.apple.com/fi/app/tang-poetry-for-students-chinese/id846357871> [Hämtad 18.02.2016].
- Dewey, J., 1934. *Art As Experience*. New York: Penguin-Perigee, 2005.
- Fabienne Verdier avec Maitre Huang Yuan - Extrait de Peindre l'instant, 2015. [Video]. <https://vimeo.com/130771272> [hämtad 5.3.2016].
- Fahr-Becker, G. (red.), 1999. *The Art of East Asia*. Köln: Könemann.
- Jorge Luis Borges Interview (u.å). [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=prpPH923f4M> [hämtat 5.3.2016].
- Korn, I., 1997. *Auguste Rodin: Master of Sculpture*. New York: Todtri.
- McLuhan, M., 1964. *Media: människans utbyggnader*. Stockholm: Norstedt, 1999.

